

System mewnblannu lens bach ar gyfer dirywiad macwlaidd sy'n gysylltiedig ag oedran

Medi 2016

Beth mae NICE wedi'i ddweud?

Mae astudiaethau tymor byr ymysg nifer bychan o gleifion yn dangos y gall [system mewnblannu lens bach](#) ar gyfer [dirywiad macwlaidd sy'n gysylltiedig ag oedran](#) wella golwg canol a'i bod yn ddigon diogel. Fodd bynnag, prin yw'r dystiolaeth dda am ba mor dda mae'r driniaeth hon yn gweithio a pha mor ddiogel ydyw yn yr hirdymor. Dylai ond cael ei defnyddio os rhoddir esboniad manwl o'r risgiau a bod camau ychwanegol yn cael eu rhoi ar waith i gofnodi ac adolygu beth sy'n digwydd.

Nododd NICE bwysigrwydd asesu cleifion sy'n ystyried cael y driniaeth, er mwyn rhagweld pa mor dda y byddant yn ymdopi â'r newid mewn golwg ar ôl hynny. Nododd hefyd yr angen am therapi a hyfforddiant golwg ar ôl y driniaeth.

Beth mae hyn yn ei olygu i mi?

Dylai eich gweithiwr iechyd proffesiynol esbonio'r hyn y mae cael y driniaeth hon yn ei olygu yn llawn a thrafod y manteision a'r risgiau posibl â chi. Yn arbennig, dylai esbonio'r ansicrwydd ynghylch y dystiolaeth o ba mor debygol ydyw o wella eich symptomau a'r sgîl-ffeithiau posibl, gan gynnwys cymhlethdodau cynnar. Dylai hefyd esbonio y bydd angen i chi addasu i gael system lens wedi'i mewnblannu mewn un llygad a'r angen am adsefydlu gweledol. Dylech gael gwybod sut i gael rhagor o wybodaeth am y driniaeth. Dim ond ar ôl cael y drafodaeth hon y dylid gofyn i chi a hoffech gael y driniaeth hon. Dylai eich gweithiwr iechyd proffesiynol ofyn i chi a ellir casglu manylion am eich triniaeth.

Sylwadau eraill gan NICE

Nododd NICE fod sylwadau gan gleifion yn gymysg. Nododd rhai cleifion fod eu golwg wedi gwella'n dda. Nododd eraill anhawster wrth ymdopi â

delweddau wedi'u chwyddo'n sylweddol, ac nad oedd y gwelliant yn eu golwg yn foddhaol.

Eich tîm gofal iechyd

Dim ond llawfeddygon cataract profiadol sydd wedi cael hyfforddiant priodol mewn mewtblannu lens bach ddylai gyflawni'r driniaeth hon.

Y cyflwr

Mae dirywiad macwlaidd sy'n gysylltiedig ag oedran yn anhwylder llygad sy'n achosi i rywun golli ei olwg canol yn gynyddol. Mae'n effeithio ar oedolion hŷn, ac yn aml mae'n digwydd i'r ddwy lygad.

Mae NICE wedi ystyried defnyddio [mewtblannu system lens bach](#) fel opsiwn triniaeth.

Gall [NHS Choices](#) fod yn fan da i gael gwybod mwy.

Y driniaeth

Mae'r driniaeth hon yn cynnwys mewtblannu system lens artiffisial mewn un llygad yn unig (nid y ddwy lygad). Y nod yw gwella golwg drwy chwyddo'r ddelwedd yn y llygad hwnnw neu drwy symud y ddelwedd i ran o'r llygad nad yw wedi'i niweidio. O dan anesthetig lleol caiff y lens naturiol ei dynnu allan drwy doriad bach ar flaen y llygad lle mae'r cornbilen (y ffilm glir ar flaen y llygad) yn cwrdd â'r sglera (rhan wen y llygad), a rhoddir y system lens bach i mewn ynddo. Gall systemau lens bach gael un ysbïenddrych sengl (er mwyn chwyddo'r ddelwedd) neu ddau lens artiffisial ar wahân (er mwyn alinio'r ddelwedd). Ar ôl y driniaeth, bydd angen hyfforddiant a therapi ar bobl er mwyn dysgu sut i weld drwy ddefnyddio'r mewtblaniad.

Buddiannau a risgiau

Pan edrychodd NICE ar y dystiolaeth, penderfynodd y gall mewtblannu lens bach ar gyfer dirywiad macwlaidd sy'n gysylltiedig ag oedran wella golwg canol ac ansawdd bywyd yn y byrdymor a'i fod yn ddigon diogel. Ond roedd yr astudiaethau yn rhai byrdymor ac ond yn cynnwys nifer bychan o gleifion. Penderfynodd NICE nad oedd digon o dystiolaeth i wybod pa mor dda y

mae'n gweithio na pha mor ddiogel ydyw yn yr hirdymor. Roedd y pum astudiaeth a ystyriwyd gan NICE yn cynnwys cyfanswm o 314 o gleifion.

Yn gyffredinol, roedd yr astudiaethau'n dangos gwelliannau o ran golwg canol ac ansawdd bywyd mewn dwy ran o dair o'r llygaid a gafod eu trin. Nododd pobl y gallent weld dwy neu dair llinell yn fwy ar siart golwg a bod ganddynt olwg o ansawdd gwell, hyd at bum mlynedd ar ôl y driniaeth. Fodd bynnag, gostyngodd y buddiannau dros amser.

Dangosodd yr astudiaethau fod y risgiau canlynol yn gysylltiedig â'r driniaeth:

- golygodd problemau yn ystod y driniaeth na lwyddwyd i gwblhau'r llawdriniaeth yn ôl y bwriad gwreiddiol, mewn 5% o'r cleifion
- tynnu'r lens oherwydd problemau (mewn 1% i 2%) neu oherwydd bod y claf wedi gofyn iddo gael ei dynnu (mewn 5%)
- problemau gyda'r gornbilen lle'r oedd angen trawsblaniad blwyddyn ar ôl y driniaeth, mewn 1% o gleifion
- pwysedd yn y llygad yr oedd angen triniaeth ar ei gyfer mewn 28% o gleifion
- cefn y lens yn tewychu mewn 30% o gleifion, a gafodd ei drin yn llwyddiannus â laser
- niwed arall i'r llygad hyd ar 60 mis ar ôl y driniaeth (ni roddwyd manylion am y canlyniad).

Os hoffech wybod rhagor am yr astudiaethau, gweler y [canllaw](#). Gofynnwch i'ch gweithiwr iechyd proffesiynol esbonio unrhyw beth nad ydych yn ei ddeall.

Cwestiynau i'w gofyn i'ch gweithiwr iechyd proffesiynol

- Beth yn union yw'r driniaeth hon?
- Beth yw'r manteision posibl?
- Beth yw'r tebygolrwydd y bydd y manteision hynny yn berthnasol i mi? A allai cael y driniaeth wneud fy ngolwg yn waeth?
- A oes triniaethau eraill ar gael?
- Beth yw risgiau'r driniaeth?
- A yw'r risgiau'n fach neu'n ddifrifol? Pa mor debygol ydynt o ddigwydd?

- Pa ofal y bydd ei angen arnaf ar ôl y driniaeth?
- Beth sy'n digwydd os aiff rhywbeth o'i le?
- Beth allai ddigwydd os na chaf y driniaeth?

Ynglŷn â'r wybodaeth hon

Mae [canllawiau ymyriadau](#) NICE yn rhoi cyngor i'r GIG ar ddiogelwch triniaeth a pha mor dda y mae'n gweithio.

ISBN: 978-1-4731-2134-8